

Dissertation Title Development of a Career Education Model for Highland and Remote Area Schools

Author Mr. Supachoke Piyasant

Degree Doctor of Philosophy
(Research and Development in Education)

Advisory Committee Assoc. Prof. Dr. Somsak Phuvipadawat Advisor
Asst. Prof. Dr Aphichat Mekbangwan Co-advisor
Dr. Nampueng Intanate Co-advisor

ABSTRACT

The objective of this research was to develop a career education model for highland and remote area schools using mixed methods research, which included three steps as follows.

1st Step, applied a quantitative study in order to get information, general conditions, problems, and methods of career education for highland and remote area schools and conducted a qualitative study in order to obtain data for additional explanation from the quantitative method by understanding general conditions, problems, and methods of career education as well as the career education model of the schools that had good performance; the studied population was the administrators, teachers, academic teachers, and career and technology teachers of highland and remote area schools under the Office of Basic Education Commission of Thailand for 1,434 schools in 11 provinces, 24 educational service areas, with a total of 4302 persons, of which 5 schools had good performance. The tools used in this study consisted of a questionnaire, an interview guideline, an observation record form, and a documentation study record form. The data was analyzed using a quantitative study by calculating the means (\bar{X}) and standard deviations (S.D) and

comparing them to a set criterion, as well as by analyzing the context from the qualitative study.

2nd Step, designed, created, and monitored the quality of the career education model for highland and remote area schools. The sample group of people used in quality monitoring of the model was comprised of 50 experts. The tool used in this step was a questionnaire for monitoring the model's quality. The data was analyzed by calculating means and standard deviations to be compared to the set criterion.

3rd Step experimented with the model and visualized lessons from the career education model for highland and remote area schools. The population studied in this step was 24 people, the administrators, teachers, and personnel from Baan Paya Prai School, Mae Fa Luang district, Chiang Rai province and 15 commissioners of the educational institute. The tools used to collect data were the questionnaire, the interview form for educational institute commissioners, the record form of students' performance resulting from applying career education, and a group conversation in order to reflect lessons resulting from the application of the model. After that, general conditions of the operation and satisfaction toward career education for highland and remote area schools both before and after the experiment were compared using the percentages of development scores and visualized lessons by synthesizing the context.

The study results showed that:

The schools in highland and remote areas offer career education starting from Prathomysuksa 4 to Matthayomysuksa 3, which focuses on agricultural careers, career and technology courses, additional career courses, and club activities. Regarding the use of potential of the area for career education, there was application of human resources, local wisdom, ways of life, occupations in the community, and natural resources available in the area for career education. Over all, problems were at the low to moderate level, and there were methods supporting the schools to offer courses relevant to their context in which the entrepreneurs located in the area were used as learning resources. Concerning participation and creation of a career educational developmental network, it was found that there was coordination and participation between the school and parents, the community located in the school service area, vocational colleges, and universities, and other governmental sectors for career education offering methods for career education and the creation of internal and external cooperation; however, there should be awareness of benefits for both the school

and cooperating offices. With regard to the internal process of the school, it was revealed that there was resource and learning resource management by allocating personnel suitably; furthermore, there was a policy set up and the school's development plan for career education as well. The most important problems were the readiness of operation rooms or training shops for the provision of career education, and personnel development. The methods suggested for this matter were that the school should suitably set up clear policy for career education by integrating resources available in the area, including lecturers, learning resources, entrepreneurs, and materials, for the most benefits and. Regarding curriculum development, it was found that there was set up of vision, curriculum structural preparation, and the determination of measurement and assessment methods for the school's career education, in which the operational methods suggested that the school should design curriculum recognizing the potential and appropriateness relevant to the resources available in the area. In addition, the school should allow entrepreneurs or people who work in related fields to participate in selecting the context that will be put in the curriculum. Also, there should be curriculum experts to help with systematically planning development, and the curriculum target should be set up with the awareness of students' ability and the labor market needs for such careers. Concerning learning management, the results showed that there was theoretical and practical learning management provided together as well as appropriate schedules for career learning, and assessment emphasized performance of actual practice. The method offered for this issue were allowing teachers to teach methods of individual practice that focus on the performance of careers, rather than focusing on product creation. At the same time, teachers should plant the ideas of working hard, being patient, being engrossed, and the appropriate characteristics of people who work in that field to grow in students' awareness and help them earn a living while studying as good motivation for the provision of career education. With regard to supervision, it was found that there was supervision in order to develop the personnel's capability and measurement and assessment system of career education. The method for supervision was the creation of reliability between supervisors and people who were being supervised in order to create a friendly atmosphere. Before going straight to supervision points, supervisors should understand the concept of career education very well and should create a public learning community to be used as a tool for sustainable supervision.

Concerning the study results of the career education model of the schools that had good performance, concepts and principles of career education help develop students to be a complete human; they can rely on themselves and can work in their hometown without leaving their family. Schools were used as a developmental base with cooperation from every sector, aiming to teach courses related to the context and potential of the area in order to meet students' differing requirements and to focus on practical skills practice. There were objectives of career education aiming to educate students with career knowledge and skills so that they are able to operate a business, make a living while studying, forecast their career path, have positive attitudes toward honest careers, work hard, be patient, be regimented, be responsible, and have good working characteristics, and to create learning opportunity for students. There are related factors, including: 1) the factor of the school's context, 2) the factor of participation of parents and community, and 3) the factor of the school's internal process, which consists of direction and policy, the commitment of the administrators, schools and personnel, the readiness of materials, durable articles, and learning resources that are good for career teaching, teachers' learning management ability, and supervision and help from the administrators and related offices, in which students' interests and parents' attitudes are the conditions of success. Strategies used in the operation consist of creation of cooperation and participation, creation of entrepreneur network, creation of school network of career emphasis, working and using the school as a developmental base and realizing the strengths that push forward the operation while working according to the quality cycle (PDCA), monitoring and assessment of career education that emphasizes every aspect and element by using the participatory assessment, and focusing the target of success, which is students' career knowledge and skills, positive attitude toward career, and parents' satisfaction.

The developmental and monitoring results of the career education model for highland and remote area schools can be summarized as follows:

a) Important concepts and principles were to offer education using the school as a developmental base, aim to provide knowledge and skills and positive attitudes toward career, forecast career paths, and utility in real life by implementing the participatory principle in every sector in the community and using the potential and resources of the area for career education under the concept of learning management that focuses on students.

b) Objectives were to educate students to have knowledge and skills, to create positive attitudes toward careers, to provide experience so that students can adapt it to real life or use it in careers appropriately with relevance to the context, and to create career learning opportunities for students in highland and remote areas so that they can search for their skills and interests as well as develop their potential.

c) Related factors were found to be three elements: 1) the potential of the area, 2) participation and educational development network, and 3) school's internal process, which consist of resource and learning resource management, curriculum development, learning management, and supervision.

d) Strategies for career education consist of three main strategies, which were the use of the area and school as a developmental base, participation and career educational network, development strategy using analysis process of educational institute's status (SWOT Analysis), and quality cycle operation.

e) Educational operation was done by analyzing the status of educational institutes developed according to the quality cycle (PDCA) under important procedures, which were resource and learning resource management, curriculum development, learning management, and supervision.

f) Assessment and results monitoring aim to evaluate the results occurring from the use of the model regarding satisfaction of the administrators, teachers, and educational institute commissioners toward career education and students' quality, and knowledge, skills, and positive attitudes toward careers, in which the scope of context of the assessment covered every element. In addition, the assessment emphasized participation from every sector, and there was data collection and the use of mixed tools, including quantitative and qualitative tools.

The monitoring of the quality of the results of the model was conducted by experts according to the 6 aspects of the standard, which were found to be at the good level.

The experimental results of the model usage found that the score percentage of development as well as performance and satisfaction toward career education of the administrators and teachers from the schools that applied the model mostly increased in every aspect.

The results of lesson visualization were found to be strength of the operation regarding leadership of the administrators, which were analyzed and used with the potential

of the community as well as for creating participation and setting up clear policy. However, the weaknesses of the operation were the limitations of personnel who lack knowledge and career learning management skills, which are relevant to the needs of the schools in providing training and developing existing personnel to have higher career teaching skills. Furthermore, the schools that applied the model suggested ideas for better career education, which are the creation of correct concepts for career education for personnel at every level so that they value and are well aware of the necessity of career education and that the Office of Basic Education Commission should improve the systems of personnel, budget, and durable articles to be more appropriate.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

หัวข้อคุณภูมิพนธ์

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ
สำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร

ผู้เขียน

นายสุกโชค ปะลันต์

ปริญญา

ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาการศึกษา)

คณะกรรมการที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรณ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ เมฆบังวัน

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ดร.น้ำดี อินทะเนตร

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ทำการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method Research) 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ศึกษาโดยวิธีเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูล สภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารและศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการนำไปอธิบายเพิ่มเติมจากวิธีเชิงปริมาณ โดยทำความเข้าใจเกี่ยวกับ สภาพ ปัญหา แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ และรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ประชารที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีของโรงเรียน ในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ตั้งกัดล้านกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 1,434 โรงเรียน ใน 11 จังหวัด 24 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 4,302 คนและโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม แนวทางสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกตและแบบบันทึกผลการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเชิงปริมาณ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคำนวณกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และการวิเคราะห์เนื้อหาจากการศึกษาเชิงคุณภาพ

ขั้นที่ 2 ออกแบบสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและอื่นทุรกันดาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ขั้นที่ 3 ทดลองใช้และดัดแปลงจากการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและอื่นทุรกันดาร ประชากรสำหรับการทดลองและศึกษาผลการใช้รูปแบบครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร ของโรงเรียนบ้านปัญหา อำเภอฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 24 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ กรรมการสถานศึกษา แบบบันทึกการตรวจสอบผลงานนักเรียนที่เกิดจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ และแบบสันทนาการกลุ่มเพื่อสะท้อนบทเรียนที่เกิดจากการทดลองใช้รูปแบบ เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานและความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนในพื้นที่สูงและอื่นทุรกันดาร ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ค่าร้อยละของคะแนนพัฒนาการและดัดแปลงบทเรียนโดยการสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

โรงเรียนในพื้นที่สูงและอื่นทุรกันดาร มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเน้นการประกอบอาชีพด้านการเกษตร จัดการเรียนการสอนในรายวิชาการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี การเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติมและในกิจกรรมชุมชน ด้านการใช้ศักยภาพของพื้นที่ในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ พบว่ามีการนำจุดเด่นด้านทรัพยากร่มนุษย์และภูมิปัญญาท้องถิ่น จุดเด่นด้านวิถีชีวิตและอาชีพของชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติที่มีในพื้นที่มาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลางและมีแนวทางในการส่งเสริม โดยให้โรงเรียนเลือกเปิดสอนวิชาอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของตน โดยใช้สถานประกอบการ ในพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายการพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ พบว่ามีการประสานงานและการสร้างการมีส่วนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนที่อยู่ในเขตบริการของโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย หรือองค์กรภาครัฐอื่นในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ โดยมีแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพได้แก่ การให้โรงเรียนสร้างความร่วมมือทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้ควรดำเนินถึงประโยชน์ของทั้งโรงเรียนและหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือ ด้านกระบวนการภายในสถานศึกษาพบว่ามีการบริหารจัดการทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ โดยจัดบุคลากรให้เหมาะสม มีการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนาของโรงเรียนในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างความพร้อมห้องปฏิบัติการ หรือโรงฝึกงานของโรงเรียนในการจัด

การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพและปัญหาการพัฒนาบุคลากร โดยมีแนวทางการดำเนินการ ได้แก่ โรงเรียนควรกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพของให้ชัดเจน โดยบูรณาการ ทรัพยากรที่มีในพื้นที่ทั้งวิทยากร แหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมและเกิด ประโยชน์สูงสุด ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า มีการกำหนดวิสัยทัศน์ การจัดทำโครงสร้าง หลักสูตรและการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบ อาชีพของโรงเรียน โดยมีแนวทางในการดำเนินงานคือ สถานศึกษาควรออกแบบหลักสูตรที่คำนึงถึง ศักยภาพและความเหมาะสมสอดคล้องของทรัพยากรในพื้นที่ โดยให้ผู้ประกอบการหรือผู้ที่ประกอบ อาชีพนั้นๆ ได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกเนื้อหาที่จะบรรจุลงในหลักสูตรและมีผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร เข้ามาช่วยวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ กำหนดเป้าหมายของหลักสูตร โดยคำนึงถึงความสามารถในการ ประกอบอาชีพของผู้เรียน ความต้องการด้านตลาดแรงงานของอาชีพนั้นๆ ด้านการจัดการเรียนการ สอนพบว่า มีการจัดการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กัน การจัดตารางเวลาที่เหมาะสมกับการ จัดการเรียนการสอนเพื่อการประกอบอาชีพ และการประเมินผลโดยเน้นผลการปฏิบัติจริงและมีแนวทาง การดำเนินการด้านนี้ ได้แก่ การให้ครุภัจจุបนที่จะสนับสนุนการสอนแบบลงมือปฏิบัติจริงเป็นรายบุคคล โดย เน้นที่สมรรถนะของอาชีพนั้น มากกว่ามุ่งสร้างผลิตภัณฑ์ ขณะเดียวกันครุภัติของลูกค้าและของ ความขยัน อดทน มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อและคุณลักษณะที่เหมาะสมของผู้ประกอบอาชีพนั้นๆ ด้วย ซึ่งการช่วย ให้ผู้เรียนเกิดรายได้ระหว่างเรียนจะเป็นแรงจูงใจสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ด้าน การนิเทศติดตามช่วยเหลือพบว่า มีการดำเนินการนิเทศเพื่อการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียน การสอนของบุคลากร การดำเนินการนิเทศเพื่อพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อ การประกอบอาชีพของโรงเรียน โดยมีแนวทางการดำเนินการนิเทศได้แก่ การสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศให้เกิดขึ้นในบรรยากาศของกัลยาณมิตร ก่อนจะมุ่งประเด็นการนิเทศ โดยผู้นิเทศต้องเข้าใจแนวคิดการจัดการศึกษาพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพเป็นอย่างดีและควรควร สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการนิเทศอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนที่มีวิธี ปฏิบัติที่ดี พบว่า แนวคิด และหลักการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพเป็นการจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถพึ่งตนเองได้ สามารถประกอบอาชีพในท้องถิ่น โดยไม่ทิ้ง ถิ่นฐานที่อยู่ ใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มุ่งสอนอาชีพที่ สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่ เพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียนและเน้น การลงมือฝึกหัดอาชีพแบบปฏิบัติจริง มีจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และ ทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถประกอบการได้ หารายได้ระหว่างเรียน เทื่องสู่ทางในการประกอบ อาชีพ มีเขตคิดที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีความขยัน อดทน มีวินัย มีความรับผิดชอบมีคุณลักษณะนิสัยที่ดีใน การประกอบอาชีพและสร้างโอกาสในการเรียนรู้อาชีพแก่ผู้เรียน โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ปัจจัย

ด้านบริบทของโรงเรียน 2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนผู้ปกครอง และ 3) ปัจจัยด้านกระบวนการภายในโรงเรียนประกอบด้วย ทิศทางและนโยบายของโรงเรียน ความมุ่งมั่นตั้งใจของผู้บริหาร ครุและบุคลากร ความพร้อมของวัสดุ ครุภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษาและรายวิชาที่เอื้อต่อการสอนวิชาชีพความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของบุคลากร การนิเทศ ช่วยเหลือจากผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีความสนใจของนักเรียนและทัศนคติผู้ปกครองเป็นเงื่อนไขความสำเร็จ มียุทธศาสตร์ที่ใช้ได้แก่ยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วม ทั้งเครือข่ายผู้ประกอบการ และเครือข่ายโรงเรียนที่เน้นอาชีพ ยุทธศาสตร์การทำงานโดยยึดโรงเรียนเป็นฐานการพัฒนา โดยคำนึงถึงจุดแข็งที่เป็นโอกาสขับเคลื่อนด้วยการทำงานตามกระบวนการวงจรคุณภาพ (PDCA) การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ เน้นการประเมินผลครอบคลุมทุกมิติและทุกองค์ประกอบ โดยใช้การประเมินแบบมีส่วนร่วม เน้นป้าหมายความสำเร็จคือคุณภาพผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ทักษะอาชีพและเจตคติต่ออาชีพและความพึงพอใจของผู้ปกครอง

ผลการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ก) แนวคิดและหลักการสำคัญได้แก่ การจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของการพัฒนา โดยมุ่งให้เกิดความรู้ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ เห็นถึงทางในการประกอบอาชีพ สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนและใช้ศักยภาพและทรัพยากรในพื้นที่เพื่อการจัดการศึกษา ภายใต้หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข) จุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะและสร้างเจตคติที่ดีต่ออาชีพแก่ผู้เรียน มีประสบการณ์ สามารถนำไปปฏิบัติหรือประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมสมสอดคล้องกับบริบท และเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ด้านวิชาชีพแก่ผู้เรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ได้ค้นหาความนัดและความสนใจตลอดจนพัฒนาศักยภาพของตนเอง

ค) ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีองค์ประกอบสามส่วน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านศักยภาพของพื้นที่ 2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายพัฒนาการศึกษา 3) ปัจจัยด้านกระบวนการภายในโรงเรียนประกอบด้วย การบริหารจัดการทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนและ การนิเทศช่วยเหลือ

ง) ยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การใช้พื้นที่และโรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและเครือข่ายจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้วยกระบวนการวิเคราะห์สถานภาพของสถานศึกษา (SWOT Analysis) ร่วมกับการดำเนินงานด้วยวงจรคุณภาพคุณภาพ

จ) วิธีการจัดศึกษาดำเนินงาน โดยการวิเคราะห์สถานภาพของสถานศึกษาและการพัฒนาตามวางแผนคุณภาพ (PDCA) ภายใต้กระบวนการที่สำคัญได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนและการนิเทศติดตามช่วยเหลือ

ฉ) การประเมินและติดตามผล มุ่งประเมินผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบในด้านความพึงพอใจของผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพและต่อคุณภาพผู้เรียน ด้านความรู้ ทักษะและเจตคติในการประกอบอาชีพ โดยมีขอบเขตเนื้อหาสาระในการประเมิน ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ การประเมินจะต้องเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้เครื่องมือที่สมมตานทั้งเชิง ปริมาณและคุณภาพ

ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญตามมาตรฐาน 6 ด้านพบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่า ร้อยละของคะแนนพัฒนาการ การปฏิบัติงานและความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของผู้บริหารและคณะกรรมการ โรงเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นทุกรายการ

ผลจากการทดลองที่เรียนพบว่า มีจุดแข็งของการดำเนินงานในด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สามารถวิเคราะห์และใช้ศักยภาพของชุมชนตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมและกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนและเดียวกันพบจุดอ่อนของการดำเนินงาน ได้แก่ ข้อจำกัดของบุคลากรที่ขาดความรู้และทักษะการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างอาชีพแก่นักเรียนซึ่งสอดคล้องกับ ความต้องการของโรงเรียน คือ การฝึกอบรม พัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ให้มีทักษะการสอนสูงอาชีพที่สูงขึ้น นอกจากนี้ โรงเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบยังมีข้อเสนอแนะเพื่อให้การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพดียิ่งขึ้น ได้แก่ การสร้างแนวคิดที่ถูกต้องในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพแก่บุคลากรทุกระดับเพื่อให้เห็นความสำคัญและเกิดความตระหนักรถึงความจำเป็นของการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรปรับปรุงระบบการสนับสนุนบุคลากร งบประมาณและครุภัณฑ์ที่เหมาะสม